

EEN WOORD VAN DE VOORZITTER

Het is onmiskenbaar een feit: het aantal uitgeleende boeken neemt de laatste jaren af, althans: het aantal uitgeleende boeken waarover bibliotheken met de Stichting Leenrecht afrekenen.

Vertegenwoordigers van bibliotheken zeggen soms dat de kosten van het leenrecht de oorzaak van die teruggang zouden zijn. Ze zeggen dat vooral omdat ze geen warm voorstander zijn van de afgesproken langzame stijging van het leenrecht tarief voor boeken dat openbare bibliotheken via de Stichting Leenrecht aan leenrechthebbers moeten betalen.

Vertegenwoordigers van auteurs en andere leenrechthebbers beseffen heel goed dat een al te zware financiële last op uitleningen eventueel desastreus uit kan werken op het aantal transacties. Het in stand houden van een redelijk aantal uitleningen is een cultureel belang dat door beide partijen, openbare bibliotheken en leenrechthebbers samen, wordt gedeeld en dat ook altijd tot een gematigde tariefinzet in de onderhandelingen heeft geleid.

Is het leenrecht een factor van betekenis in de teruggang van het aantal uitleningen? In opdracht van de Stichting Leenrecht verrichtte het onderzoeksbureau Veldkamp in de periode van 25 maart 2002 tot en met 19 april 2002 onder 1568 personen van boven de 18 jaar een telefonisch onderzoek om erachter te komen of de kosten van het lenen

van een boek een rol speelden bij het meer of minder lenen van boeken uit openbare bibliotheken. De conclusies waren duidelijk. Er worden minder boeken vanuit de bibliotheek mee naar huis genomen. De reden lijkt echter geenszins gelegen in de kosten van het lenen, dus ook niet in de kosten van het leenrecht. Als belangrijkste reden geven de ondervraagden een afname van de vrije tijd op.

Het onderzoek van het bureau Veldkamp, getiteld *Het lenen van bibliotheekboeken*, verschenen in april 2002, geeft een eerste sterke aanwijzing dat er geen enkele reden is het leenrecht te zien als een beduidende factor in de teruggang van het aantal uitgeleende boeken. Wellicht is er een ander aanvullend onderzoek nodig om te verklaren waarom er precies minder boeken de bibliotheek verlaten. Dan zal misschien blijken dat beperkingen, door de bibliotheken zelf aan boekenleners opgelegd, ook een factor van gewicht vormen. KH

Kees Holierhoek

INHOUD

- EEN WOORD VAN DE VOORZITTER
- HOE ZIJN SCHRIJVERS EN VERTALERS GEORGANISEERD?
- LIRA EN DE NEDERLANDSE AUTEUR
- LIRA'S AANGESLOTENEN-VERGADERING OP 25 MEI 2002
- LIRA'S FINANCIËN TOEGELICHT
- SUBSIDIES LIRA FONDS
- VERTAALTIJDSCHRIFT *FILTER* VERNIEUWD
- AGENDA
- BERICHTEN
- WAAR DENKEN WE OVER?
- PERSONALIA
- LEENRECHTVERDELING IN VOGELVLUCHT
- ADVIEZEN VAN HET BUREAU

HOE ZIJN SCHRIJVERS EN VERTALERS GEORGANISEERD?

Het is niet voor iedereen die schrijft, van belang om te weten hoe Nederlandse schrijvers en vertalers georganiseerd zijn, maar misschien wel voor de auteur die zijn maatschappelijk bestaan mede of in hoofdzaak op het schrijven wil grondvesten. Vandaar deze informatie.

De auteur die zich wil organiseren, kan zich aanmelden bij twee soorten clubs: de beroepsvereniging en de auteursrechtorganisatie. De overeenkomst tussen beide is gelegen in het belang van de schrijver en vertaler dat door beide behartigd wordt; het verschil bestaat uit de manier waarop, in samenhang met de soorten van behartigde belangen.

De beroepsvereniging brengt auteurs op een veel bredere basis samen dan de auteursrechtorganisatie. In de beroepsvereniging wordt gesproken over alle aspecten van het professionele of bijna-professionele bestaan van de auteur, dus over wat een auteur verdient of zou horen te verdienen, in wat voor media, tegen welke contractuele voorwaarden, met welke vrijheid, wat van het verdiende naar de belasting gaat, hoe een auteur zich verzekert tegen ziekte, welke mogelijkheden de auteur heeft om voor zijn oude dag te zorgen en dergelijke meer.

In de auteursrechtorganisatie gaat het in de kern strikt om het auteursrecht van de schrijver en vertaler. Hem wordt gevraagd zijn auteursrecht of een deel van zijn auteursrecht af te staan dat dan vervolgens collectief wordt beheerd. De auteursrechtorganisatie bundelt de auteursrechten van groepen auteurs om die rechten vervolgens tegen de best mogelijke financiële voorwaarden te gelde te maken.

De belangen van Nederlandse schrijvers, vertalers, scenarioschrijvers en journalistieke freelancers zoals columnisten en recensenten, worden in de literaire, audiovisuele en

journalistiek sector behartigd door de beroepsvereniging Vereniging van Schrijvers en Vertalers (vsenv). Dat is sinds 1 januari 1999 de nieuwe naam van een vereniging die in 1905 onder de naam 'Vereniging van Letterkundigen' door een aantal literaire auteurs werd opgericht. Literaire schrijvers en vertalers, scenarioschrijvers en genoemde journalistieke freelancers hebben zich binnen de Vereniging van Schrijvers en Vertalers (vsenv) georganiseerd in drie afdelingen, elk met een eigen afdelingsbestuur: de Vereniging van Letterkundigen (vvl), het Netwerk Scenarioschrijvers (ns) en de FreeLancers Associatie (fla). Dus één vereniging met drie afdelingen.

Iemand die toetreedt tot de vsenv en die zich aanmeldt bij de vsenv-afdeling van zijn keus (vvl, ns of fla), heeft de mogelijkheid zich zonder bijbetaling ook bij één of meer andere afdelingen aan te melden. Afdelingen stellen wel toelatingseisen. Zo stelt de vvl als voorwaarde dat men één boekpublicatie op zijn naam moet hebben staan. Het Netwerk Scenarioschrijvers eist één openbaarmaking van een audiovisueel werk. De fla laat freelancers toe die in een krant of tijdschrift hebben geschreven.

De Vereniging van Schrijvers en Vertalers (vsenv) kent een bestuur dat vanaf 1 januari 1999 samengesteld wordt uit vertegenwoordigers van de besturen van de drie afdelingen, met aan het hoofd een door die vertegenwoordigers aangezochte voorzitter. De vsenv heeft een bureau dat niet alleen werkzaamheden verricht voor de vsenv,

maar ook voor de drie genoemde afdelingen en voor een hele reeks aanhangende stichtingen, zoals bijvoorbeeld de Stichting Rechts-hulp Auteurs, het P.C. Boutensfonds, het Sociaal Fonds Letterkundigen en diverse andere fondsen en stichtingen.

Sommige afdelingen kennen werkgroepen, zoals de WerkgroepVertalers en de Werkgroep Jeugdboekenschrijvers, die beide met een eigen werkgroepbestuur functioneren onder de hoede van het afdelingsbestuur van de vvl.

Aan het lidmaatschap van de Vereniging van Schrijvers en Vertalers (vsenv) en van de afdelingen Vereniging van Letterkundigen (vvl), Netwerk Scenarioschrijvers (nss) en de FreeLancers Associatie (fla) zijn naast de verplichting tot een jaarlijkse contributie concrete voordelen verbonden. Die contributie zal voor veel auteurs trouwens fiscaal aftrekbaar zijn en daarmee iets minder hoog dan op het eerste gezicht lijkt. In ruil daarvoor krijgt men toegang tot adviezen over tarieven, contracten en andere professionele aangelegenheden op vele terreinen. In de vorm van bulletins, nieuwsbrieven, websites en bijeenkomsten ontvangt men informatie over actuele auteursrechtelijke en vooral contractuele ontwikkelingen. Ook geeft het lidmaatschap korting op een auto-, ziektekosten- of arbeidsongeschiktheidsverzekering, waardoor de feitelijke financiële bijdrage per saldo nog verder kan zakken.

Bij tijdelijke financiële problemen kan men een beroep doen op een sociaal fonds. Ook is er de mogelijkheid om financiële steun te vragen bij de

opbouw van een oudedagsvoorziening.

Via de vsenv heeft men als lid van de vsenv toegang tot de Stichting Rechtshulp Auteurs die financiële steun verleent bij het verkrijgen van juridische steun in professionele geschillen, zoals ook aangeslotenen bij LIRA een beroep op die stichting kunnen doen. De Stichting Rechtshulp Auteurs vormt een sprekend voorbeeld van de manier waarop beroepsvereniging en auteursrechtorganisatie kunnen samenwerken. Ten behoeve van auteurs zijn in Nederland stichtingen werkzaam die een product zijn van de samenwerking tussen de vsenv en LIRA, toegankelijk zowel voor leden van de vsenv als voor aangeslotenen bij LIRA en bestuurd door vertegenwoordigers van beide organisaties. Je zou het zo kunnen zien: de beroepsvereniging en de auteursrechtorganisatie hebben op het speelveld dat tussen hen in ligt, als het ware diverse hulpposten opgericht die zowel aan vsenv-leden als aan LIRA-aangeslotenen assistentie verlenen, soms onder voorwaarden die voor vsenv-leden net iets anders zijn dan voor LIRA-aangeslotenen.

Ook het Contractenbureau is zo'n soort gezamenlijke hulppost. Het

Contractenbureau beperkt zijn werkzaamheden voorlopig nog even tot scenarioschrijvers, maar staat in beginsel open voor zowel vsenv-leden als voor LIRA-aangeslotenen. Bij het Contractenbureau kan men tegen een zeer gematigde prijs hulp krijgen bij individuele onderhandelingen met audiovisuele producenten en in de toekomst waarschijnlijk ook andere opdrachtgevers en uitgevers.

De vsenv en de drie afdelingen (VVL, NS en FLA) zijn aldus te bereiken: Vereniging van Schrijvers en Vertalers (vsenv)

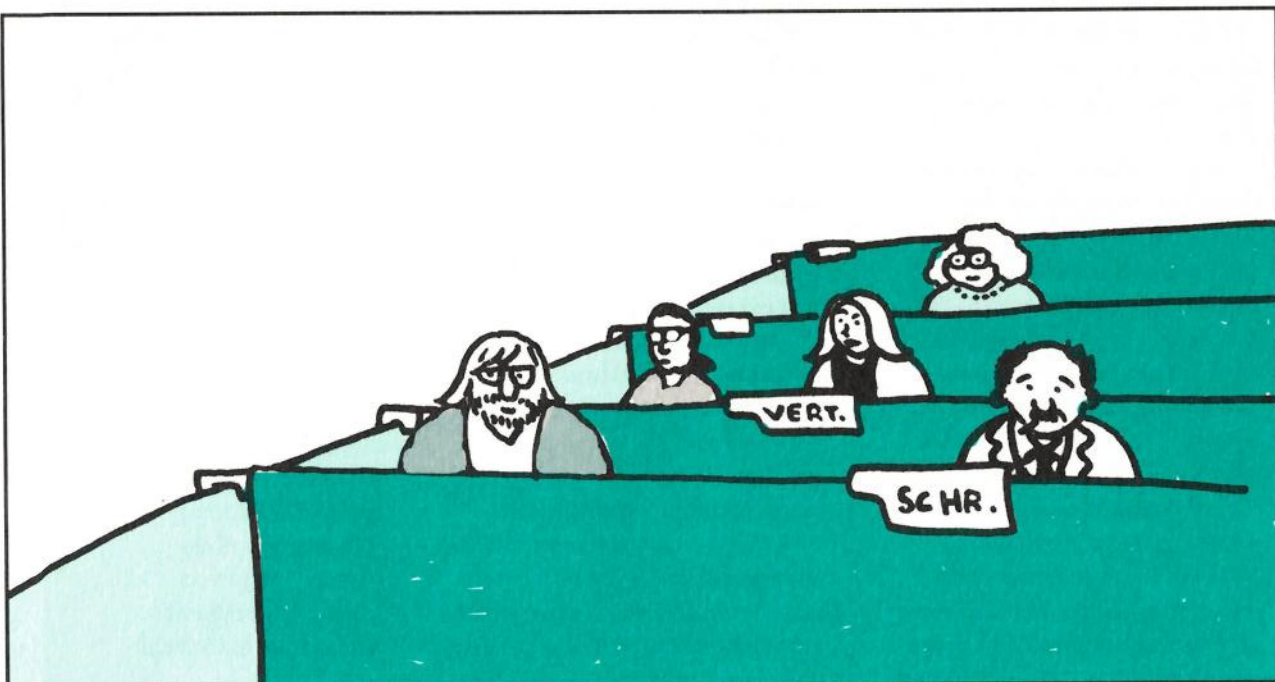
Korte Leidsedwardsstraat 12
1017 RC Amsterdam
Tel: 020 - 624 08 03
Fax: 020 - 624 77 55
E-mail: bureau@vsenv.nl
www.schrijversvertalers.nl
of: www.vsenv.nl

Naast tolken en juridische en technische vertalers vindt een groep literaire vertalers onderdak bij de Nederlandse Genootschap van Tolken en Vertalers (NGTV) te Zeist. Het NGTV -secretariaat is gevestigd op het adres:
Heidestein 7
3971 ND Driebergen
Telefoon: 0343-518 904
Fax: 0343 - 516 776.
Website: www.ngtv.nl.

AUTEURSRECHTORGANISATIES

Lange tijd was Buma/Stemra de enige auteursrechtorganisatie die in Nederland – met een vergunning van de overheid – actief was, en wel op het terrein van het muziekauteursrecht. Dat is de laatste decennia nogal veranderd. Het was enerzijds de rijksoverheid zelf die via wetgeving zogenoemde eigenrecht-organisaties in het leven begon te roepen. Anderzijds waren het rechthebbenden die op vrijwillige basis tot samenvoeging van hun rechten en aanspraken besloten.

Waar men in andere delen van Europa een langdurige en uitgebreide traditie van collectief beheer van rechten en daarmee van auteursrechtorganisaties heeft, duurde het in Nederland betrekkelijk lang voordat Buma/Stemra een hoop broertjes, zusjes en eigenrechtelijke bureaus naast zich kreeg. De drukachter die ontwikkeling kwam van steeds weer nieuwe verspreidingswijzen van auteursrechtelijk beschermde werken: verspreiding via de fotokopieermachine, verspreiding via de kabel, verspreiding via bibliotheken. De vergoedingen voor rechthebbenden op die steeds weer andere, in grote hoeveelheden verspreide geschriften, beelden en vormen

moesten noodgedwongen, op praktische gronden, wel op een andere manier geïncasseerd worden. Daar had je organisaties voor nodig die aan de ingang grote of vrij grote bedragen incasseerden om ze vervolgens na een administratief verdelingsproces aan de uitgang onder individuele rechthebbenden te verdelen.

Zo kwam het dat er in Nederland thans twee soorten auteursrechtorganisaties zijn ontstaan: de verplichte en de vrijwillige. Inmiddels bestaan er drie verplichte eigenrechtorganisaties in Nederland: de Stichting Reprorecht die vergoedingen incasseert voor reprografisch vervaardigde kopieën, de Stichting Thuiskopie die zich bezig houdt met gegevensdragers waarop gekopieerd wordt, zoals lege cd-schijfjes en lege videobanden, en tenslotte de Stichting Leenrecht die bij bibliotheken vergoedingen incasseert voor wettelijk toegestane uitleningen.

Van de verplichte auteursrechtorganisaties kunnen de vrijwillige auteursrechtorganisaties goed onderscheiden worden. Het bestaan van de vrijwillige is als zodanig niet verankerd in de Auteurswet. Zij zijn het product van een particulier of collectief initiatief, zoals bijvoorbeeld de Stichting LIRA die zich op schrijvers en vertalers richt, de Stichting PRO die de rechten en aanspraken van uitgevers bundelt, de Stichting De Visuelen die werkt ten gunste van fotografen, illustratoren en ontwerpers.

Bij een eigen-recht-organisatie kan men zich niet aansluiten. Een eigen-recht-organisatie ontleent zijn juridische status aan de Auteurswet, vaak gecombineerd met de Wet op de Naburige Rechten. De eigen-recht-organisatie wordt in die wetten genoemd als een organisatie, op een bepaalde wijze samengesteld, die door de minister van Justitie in overeenstemming met zijn collega van OCW wordt aangewezen om *en masse* vergoedingen te incasseren vanwege bepaalde wettelijk toegestane handelingen, zoals fotokopiëren,

privé-kopiëren en uitlenen. Die vergoedingen worden geïncasseerd ten gunste van individuen en bedrijven (meestal uitgevers en andere producenten) die een auteursrecht of naburig recht of een andere geldige aanspraak op de gekopieerde of uitgeleende werken hebben. Voor de feitelijke verdeling maakt de eigen-recht-organisatie vaak gebruik van vrijwillige auteursrechtorganisaties, zoals LIRA, PRO en De Visuelen. Het voordeel is onder meer dat deze vrijwillige organisaties kennis hebben van in elk geval een segment van de groep rechthebbenden.

De vrijwillige auteursrechtorganisatie is een product van de vrijwillige vereniging van heel specifieke soorten rechthebbenden rond een gemeenschappelijk recht of aanspraak. In 1986 verenigden auteurs zich in de Stichting LIRA om zich gezamenlijk sterk te maken voor hun aandeel in de kabelrechtvergoedingen. Een aantal jaren daarna kwamen daar de thuiskopievergoedingen bij. Weer later ging het om de leenrechtvergoedingen. En recent kwamen daar tenslotte wat reprorechtvergoedingen bij.

Auteurs sluiten zich aan bij de Stichting LIRA door het ondertekenen van een aansluitingscontract. Door ondertekening van dat contract vertrouwen zij LIRA het beheer over een aantal rechten toe, auteursrechten die zij op andere, individuele wijze toch niet te gelde zouden kunnen maken. Centraal in die zogenoemde fiduciaire overdracht van rechten staan de kabelrechten. Sinds de opkomst van de kabel in de laatste drie decennia van de vorige eeuw heeft er een langdurige juridische strijd over die rechten gewoed. Het ging daarbij om de vraag of de kabelexploitanten die op abonnementsbasis de programma's van de diverse zenders doorgaven aan abonnementsgeld betalende kijkers, een gedeelte van dat abonnementsgeld af moesten staan als auteursrechtelijke vergoeding voor die doorgifte. Beslissend daarbij was de vraag of de kabeldoorgifte in juridische zin een 'nieuwe openbaarmaking' was. Zo

ja, dan moest er voor betaald worden. Indien het geen nieuwe openbaarmaking was, dan konden de makers en producenten van de doorgegeven werken geen aanspraak maken op een vergoeding. Na een langdurige procedure besliste de rechter dat het om een nieuwe openbaarmaking ging. Er moest dus voor betaald worden.

Om ervoor te zorgen dat ook de auteurs van doorgegeven programma's hun deel van de kabelrechtvergoedingen zouden krijgen, verzamelden schrijvers en vertalers zich in een nieuwe auteursrechtorganisatie, de Stichting LIRA. Zij droegen hun kabelrechten aan LIRA over en werden op die manier aangesloten van de Stichting LIRA.

Overdracht van kabelrechten is nog altijd voorwaarde voor elke aansluiting bij LIRA. Eenmaal in het bezit gesteld van die kabelrechten kan LIRA aanschuiven aan de onderhandelingsstafel waaraan kabelexploitanten en groepen rechthebbenden plaats genomen hebben om met elkaar over vergoedingen te spreken.

Op alle werken van schrijvers en vertalers rusten (ook) kabelrechten. Dichters die hun gedicht door Nederlandse publieke zenders over de radio of op de tv voorgelezen horen, hebben het recht om bij de uitzendende instantie een uitzendvergoeding te claimen, naast een kabelrechtvergoeding bij LIRA. Datzelfde geldt voor schrijvers en vertalers van verhalen, romans, columns, tv-spelen, tv-series, hoorspelen etc. .

Voor het verkrijgen van inlichtingen en voor het opvragen van aansluitingscontracten:

Stichting LIRA
Postbus 3060
2130 KB Hoofddorp
Bezoekadres:
Siriusdreef 22-28
2132 WT Hoofddorp
Tel: 023 - 799 78 06
Fax: 023 - 799 77 00
E-mail: lira@cedar.nl
Website: www.cedar.nl

LIRA EN DE NEDERLANDSE AUTEUR: AANGESLOTEN OF NIET?

Dit verhaal begint met een vaak voorkomend misverstand. Auteurs die via de Stichting LIRA leenrechtuitkeringen ontvangen, menen soms dat zij bij de Stichting LIRA aangesloten zijn. Dat is vaak niet het geval. Er zijn meer dan 10.000 auteurs die van LIRA geld ontvangen; van hen zijn er ca. 2.000 bij LIRA aangesloten.

LIRA kent drie soorten auteurs met wie ze relaties onderhoudt: de auteur die bij LIRA is aangesloten; de auteur die is aangesloten bij LIRA en die stemrecht heeft in de aangeslotenenvergadering; en tenslotte: de auteur die niet bij LIRA is aangesloten, maar wel geld van LIRA ontvangt, zoals de auteur die van LIRA alleen leenrechtgelden ontvangt. Om aangeslotene van de Stichting LIRA te worden dient de auteur een aansluitingscontract te tekenen. Het contract kan bij LIRA opgevraagd worden. In dat aansluitingscontract draagt de schrijver of vertaler een beperkt aantal auteursrechten in beheer aan LIRA over, met als kern: zijn kabelrechten. Na die overdracht is de auteur aangesloten bij LIRA (of aangeslotene van LIRA). Aan die aansluiting bij LIRA zijn geen kosten verbonden. Alleen

een handtekening onder een overeenkomst met LIRA volstaat. Om te kunnen stemmen tijdens de jaarlijkse ledenvergadering moet een auteur niet alleen aangesloten zijn, maar ook enig financieel belang bij LIRA hebben. Dat financiële belang kan komen uit kabelrechtgelden, thuiskopiegelden, leenrechtgelden of andere auteursrechtelijke vergoedingen die LIRA voor de auteur uit de markt haalt. Een aangeslotene die wil promoveren tot de status van een stemrechtgebende aangeslotene, moet statutair gedurende drie aaneengesloten kalenderjaren tenminste gemiddeld 10 euro per jaar van LIRA hebben ontvangen. Dat is dus heel weinig en mag nauwelijks als een hinderlijke barrière gelden. Met die regel wordt voorkomen dat proforma-aangeslotenen zonder enig

materieel belang bij LIRA hun wil op zouden kunnen leggen aan auteurs die daadwerkelijk enig inkomen via LIRA verwerven. Naast de aangeslotene en de stemrechtgebende aangeslotene zijn er auteurs, vooral leenrechtgeldontvangers, die met LIRA geen enkele contractuele relatie onderhouden. Dat is goed en kan best zo blijven, maar aan professionele of semi-professionele auteurs zou ik toch het advies willen geven zich bij LIRA aan te sluiten. Het kost niets en in het beste geval levert het iets op. Ik kwam kort geleden nog een cabaretier tegen die de aanbataling voor zijn eerste koophuis had kunnen financieren uit de kabelgelden die hij van LIRA ontving. Zo'n hoog bedrag zal niet voor iedereen weggelegd zijn, maar je weet maar nooit. KH

LIRA'S AANGESLOTENENVERGADERING 2002

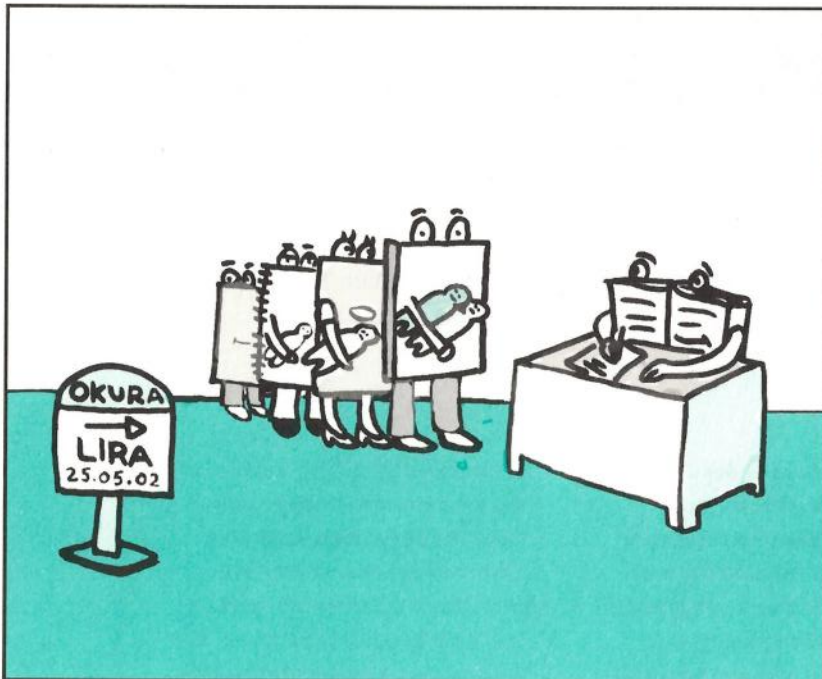
De jaarlijkse aangeslotenenbijeenkomst van LIRA werd op 25 mei 2002 gehouden in het Okura Hotel. Vijfendertig aangeslotenen waren er aanwezig, van wie zesentwintig stemgerechtigd waren, zodat de vergadering statutair geldige besluiten kon nemen.

VIER GELDESTROMEN

LIRA's voorzitter Kees Holierhoek gaf een terugblik op de activiteiten in het jaar 2001 en stond even stil bij het feit dat LIRA thans vier belangrijke geldstromen incasseert: kabelrechtgelden, thuiskopiegelden, leenrechtgelden en sinds kort ook

reprorechtgelden. Van die reprorechtgelden valt ook nog wel enige groei te verwachten, nu de Auteurswet zodanig is gewijzigd dat ook het bedrijfsleven binnenkort reprorechtgelden af zal gaan dragen. Tot nu toe bleef de incasso van reprorechtgelden, bedoeld als vergoeding voor het

kopiëren op kopieerapparaten, altijd nog beperkt tot ministeries, scholen, bibliotheken, waterschappen en soortgelijke instellingen van algemeen belang. Recente wetgeving raakt echter het hele bedrijfsleven en zal, wellicht met enig rumoer, de incasso belangrijk doen stijgen.

CONTRACTENBUREAU

Het Contractenbureau is sinds begin 2002 een feit. De Stichting LIRA heeft dit bureau samen met de Vereniging van Schrijvers en Vertalers (vsenv) opgericht om in eerste instantie scenarioschrijvers bij te staan in hun onderhandelingen met opdrachtgevers. Het Contractenbureau zal geen promotionele activiteiten ondernemen voor aangesloten auteurs. Dat wil zeggen: het zal geen werk van auteurs onder potentiële opdrachtgevers verspreiden om zo nieuwe opdrachten uit te lokken.. Het treedt alleen op als een auteur benaderd wordt voor een scenario-opdracht. Het is de bedoeling dat de werkzaamheden in de toekomst worden uitgebreid tot andere groepen van auteurs die lid zijn van de vsenv of aangesloten bij LIRA.

Mw. Susan Schaeffer is coördinator van het Contractenbureau. Zij wordt bijgestaan door twee juristen/advocaten en een administratieve afdeling. Het Contractenbureau is gevestigd te Hoofddorp ten kantore van Cedar. Het bestuur bestaat uit twee LIRA-vertegenwoordigers en één vsenv-vertegenwoordiger.

FOUT IN SOFTWARE

Bij de uitbetaling van de leenrecht-gelden over het jaar 2001 moest geconstateerd worden dat er een fout in de software terecht was gekomen die er voorheen niet in zat. De berekening van de bedragen die werden uitgekeerd, was correct, maar sommige cijfers op de uitbetalings-specificaties waren dat niet. Het LIRA-bestuur en Cedar BV die in deze zaak afhankelijk waren van Buma's automatiseringsafdeling, hebben de zaak ernstig opgenomen. Er is een onderzoek gedaan naar de oorzaak. Elke kans op een fout als deze dient immers in de toekomst vermeden te worden. De fout is gevonden en hersteld. Buma's automatiseringsafdeling heeft verklaard dat er maatregelen zijn getroffen, waardoor een fout als deze niet meer voor kan komen.

FINANCIËN

De kerncijfers van LIRA's jaarrekening 2001, door de register-accountant gecontroleerd en goedgekeurd, laten zien dat de inkomsten door een geringere repartitie iets onder het niveau van het jaar 2000 uitge-

STUWMEER

Het belangrijkste financiële probleem dat LIRA heeft, is een luxe-probleem: het stuwmeer van gelden die nog niet aan leenrechthebbers konden worden uitgekeerd. Die rechthebbenden zijn enerzijds Nederlandse, anderzijds buitenlandse auteurs. Bij de Nederlandse auteurs moet de oorzaak gezocht worden in het ontbreken van adressen en bankgegevens. Daar wordt nog steeds op allerlei manieren naarstig naar gezocht. Bij buitenlandse auteurs ligt het probleem in de relatie die LIRA aan moet gaan met buitenlandse organisaties. Er zijn hoopgevende contacten met Engelse zusterorganisaties, contacten die wellicht ook zullen leiden tot betalingen, niet alleen aan Britse, maar ook aan bijvoorbeeld Amerikaanse auteurs. Bestaande relaties met Duitsland (VG Wort), België (SABAM) en Frankrijk (SOPHIA) worden voortgezet en verder ontwikkeld.

BESTUURSVERKIEZINGEN

Nicolaas Matsier en Willem Capteyn worden door de vergadering unaniem tot bestuurslid van LIRA her-

komen zijn, maar dat overigens de stijgende lijn van eerdere jaren wordt voortgezet. Wel zijn de uitgaven belangrijk gestegen, maar dat lijkt een incidentele stijging te zijn, omdat in het jaar 2001 een aantal incidentele kosten ten laste van het resultaat zijn gebracht. Die stijging van lasten zit voor een groot deel in de post Overige Kosten. Onderdeel daarvan vormen onder meer een flink aantal 'dubieuze debiteuren'. Het betreft hier onder meer oude claims op de publieke omroepen ter grootte van in totaal meer dan twee ton. LIRA's directeur André Beemsterboer legde uit dat de juridische basis voor gerechtelijke stappen wellicht onvoldoende sterk zou zijn. Daarom is besloten deze vorderingen in één keer af te boeken.

kozen. Het bestuur ziet er nu als volgt uit: Kees Holierhoek (voorzitter), Willem Capteyn (vicevoorzitter), Nelleke van Maaren (secretaris), Rien Verhoef (penningmeester), Marjan Berk en Nicolaas Matsier (leden).

DIGITENNE IN PLAATS VAN KABEL?

LIRA's directeur André Beemsterboer geeft een uiteenzetting over Digitenne. Digitenne is een digitale antenne waarlangs straks 30 televisie- en 40 radiokanalen zijn te ontvangen. Digitenne-projecten lopen ook in Engeland, Duitsland en Spanje, al lopen die projecten niet overal helemaal naar wens.

Digitenne is een goed alternatief voor de distributie van auteursrechtelijk beschermde werken via de kabel. En daar zit hem nu juist ook het probleem.

Hoewel Digitenne-exploitanten heel veel gelijkenis vertonen met kabel-exploitanten, vinden zijzelf dat ze met Digitenne geen nieuwe openbaarmaking verrichten, maar daar slechts de infrastructuur voor leveren. Zij wijzen daarbij op de systematiek van Digitenne: de NOS is de feitelijke eigenaar van Digitenne en Multiplex faciliteert de eigenlijke uitzending.

Daartegenover stelt LIRA dat het om een secundaire openbaarmaking gaat, net als bij de kabelexploitatie. Het alternatief lijkt voor de uitzendende instantie ook niet erg aantrekkelijk, omdat dan alsnog aanvullend met iedere rechthebbende op het uit te zenden werk separaat tot overeenstemming over deze andere exploitatievorm dient te worden gekomen.

Het is niet onmogelijk dat de rechter, net als in de tijd van de kabelprocedures, ook ten aanzien van de Digitenne-doorgifte uiteindelijk zal moeten uitmaken of LIRA gelijk heeft. Tot die tijd gaat LIRA ervan

uit dat Digitenne gewoon moet betalen voor secundaire openbaarmaking, met als aantrekkelijk gevolg dat een eventuele vervanging van een gedeelte van de kabelverspreiding door een gedeeltelijke Digitenne-verspreiding financieel voor auteurs zo veel mogelijk zonder nadelige gevolgen zou blijven.

LEENRECHTGELDEN

De voorzitter constateert dat de teruggang in de te verdelen leenrechtgelden vooral een gevolg lijkt van teruglopende aantallen boekuitleningen. Deze dip is waarschijnlijk te wijten aan een aantal maatregelen die de bibliotheken, nu zij voor elke uitlening moeten betalen, zelf hebben genomen. In diverse bibliotheken beperken nieuwe regels het aantal boeken dat in één keer mee naar huis genomen mag worden.

De daling in het aantal uitleningen van boeken zal waarschijnlijk in samenwerking met het NBLC worden onderzocht. Een eerste onderzoek onder leners, uitgevoerd door het Bureau Veldkamp, levert vrijwel geen klachten op over de hoogte van de uitleenprijs.

De afspraken met het NBLC, gemaakt in de Stichting Onderhandelingen Leenvergoedingen, zullen per 1 januari 2005 resulteren in de prijs van een euro-dubbeltje per boekuitlening, nog te verhogen met de onderweg in dat tarief onder te brengen inflatie-correcties.

De daling in uitleningen lijkt inmiddels tot stilstand te zijn gekomen. Het aantal lijkt zich te stabiliseren op een niveau van ca. 135-140 miljoen boekuitleningen per jaar, waar er voorheen sprake was van rond de 160 miljoen boekuitleningen.

PENSIOENVOORZIENINGEN

Het LIRA-bestuur volgt met grote belangstelling de ombouw van de door Buma opgerichte Stichting Aena tot een algemeen beroepspensioenfonds voor diverse soorten zelfstandig werkzame kunstenaars. In eerste instantie worden in dat beroepspensioenfonds gelden gestort ten gunste van kunstenaars die van de nationale cultuurfondsen werkbeurzen en dergelijke ontvangen. De staatssecretaris van Cultuur en Media heeft daarvoor structureel 10% van de loonverwante componenten in die werkbeurzen en opdrachthonoraria als extra geld beschikbaar gesteld. Die 10% wordt door het ministerie van OCW op rekening van de verzekeraar Kunst & Cultuur gestort. Daarmee is het fundament voor een beroepspensioenfonds voor zelfstandige kunstenaars gelegd.

Dat pensioengebouw wacht op verdere uitbouw. Een volgende verdieping zal wellicht gebouwd gaan worden door de auteursrechtorganisaties. Buma heeft in dat verband besloten 3% van de socu-inhouding toe te voegen aan het pensioenfonds. Daar merkt de componist of tekstdichter niets van, want die gelden worden toch al op zijn inkomsten ingehouden. Wel wordt door deze lage toegangspremie tot het pensioenfonds tegelijk een volgende verdieping mogelijk, en wel op basis van eigen bijdragen van pensioenverzekerden. Onder gunstige fiscale voorwaarden kan de pensioenverzekerde door eigen bijdragen zijn pensioenuitkering op 65-jarige leeftijd positief beïnvloeden. Het bestuur van LIRA zal zich na de zomervakantie gaan beraden of het voor auteurs die geld van LIRA ontvangen, gunstig is dit voorbeeld van Buma te volgen. Ook bij LIRA zullen individuele auteurs van een en ander financieel, dus in hun uitkeringen, niets merken. BvdL/KH

LIRA'S FINANCIËN TOEGELICHT

Wie de jaarrekening van LIRA beziet, waant zich al snel in de omgekeerde wereld: jaarlijks wordt alles op alles gezet om 'de uitgaven te verhogen', elk jaar blijkt er toch weer meer te zijn binnengekomen dan uitgegaan en is het saldo dus weer aangegroeid. Tussen 1996 en 2001 liep het totaal van de nog te verdelen gelden op van ruim vijf tot bijna twintig miljoen euro.

Dit wonderlijke luxeprobleem heeft deels structurele oorzaken. Collectieve inning van rechten brengt meestal met zich mee dat er grote ronde bedragen aan een verdeelorganisatie worden betaald – de opzet is immers dat de betalende partij haar verplichtingen in één keer afkoopt en niet met alle rechthebbenden apart hoeft af te rekenen. Maar de gelden zijn bestemd voor vele rechthebbenden, die zonder overdreven kosten te maken soms moeilijk te vinden zijn. (In deze zin is LIRA weer een bedrijf als ieder ander: het probeert zijn taak – de verdeling van gelden onder rechthebbenden – tegen zo laag mogelijke kosten te verrichten.)

Lang niet alle rechthebbenden kunnen evenwel rechtstreeks worden opgespoord – veelal doordat de administratieve systemen waaraan de benodigde gegevens worden ontleend, lacunes vertonen. Zo put LIRA voor de uitvoering van het leenrecht uit de gegevens van bibliotheken omtrent uitgeleende werken, maar blijken deze vaak onvolledig en deels onbruikbaar (soms doordat ze – zoals bij oudere uitgaven – in die werken zelf ontbreken). Het gevolg is dat de koppeling tussen uitlening en rechthebbende hapert.

Aldus ontstaat in de loop der jaren gaandeweg een reservoir van niet-uitgekeerde gelden. Op zeker moment wordt besloten deze gelden toe te voegen aan de uit te

keren gelden – en feitelijk dus te verdelen onder de wel bekende rechthebbenden – zodat het stuwmeer daalt. Daarbij tracht LIRA een redelijke vervalt termijn voor komende claims te hanteren, zonder daarvoor weer al te hoge bedragen te hoeven reserveren. Vrij gebruikelijk is om na vijf jaar onverdeelde gelden te laten vrijvallen, maar soms is zelfs die termijn te kort om in redelijkheid alles te ondernemen teneinde gelden te bestemmer plaatse te krijgen.

Dit laatste geldt bijvoorbeeld voor de leenvergoeding aan buitenlandse auteurs – een tweede voorname oorzaak van het stuwmeer aan onverdeelde gelden. Aangezien het ondoenlijk en onpraktisch is deze gelden direct aan de rechthebbenden uit te keren, probeert LIRA tot afspraken te komen met buitenlandse zusterorganisaties, maar daarbij doen zich principiële problemen voor die soms pas na lange tijd zijn op te lossen.

Zo stelt LIRA in beginsel de eis van wederkerigheid: er wordt zo mogelijk een overeenkomst aangegaan met een zusterorganisatie die dezelfde auteursrechtelijke geldstroom náár Nederland kan verzorgen. Als Duitsland een leenvergoeding uitkeert, willen de in het Duits vertaalde Nederlandse auteurs ook graag hun aandeel ontvangen. Verder moet zo'n buitenlandse zusterorganisatie bereid en in staat zijn een vrijwaring af te

geven, dat wil zeggen LIRA te vrijwaren van individuele aanspraken van buitenlandse rechthebbenden. Daartoe moet zo'n organisatie vaak dus gemachtigd zijn om namens die rechthebbenden op te treden. Maar doordat er in sommige landen helemaal geen instantie bestaat die met LIRA te vergelijken is, verlopen de onderhandelingen op dit terrein vaak moeizaam en traag, terwijl de gelden waarop men ginds recht heeft intussen gestaag aangroeien. En daarbij kan het om aanzienlijke bedragen gaan: zo worden Amerikaanse auteurs zeer veelvuldig uitgeleend, en dan loopt de 30% van het auteursgedeelte van de Nederlandse leenvergoeding waarop zij recht hebben (70% gaat naar de Nederlandse vertalers) in een aantal jaren op tot ettelijke miljoenen. Gelukkig is LIRA nu vergevorderd met een overeenkomst met de Britse ALCS, die zich niet alleen tot Engelse auteurs zal beperken, maar zich ook zal uitstrekken tot Engelstalige auteurs elders op de wereld.

Zo zal LIRA hopelijk op korte termijn de structurele geldberg ietwat kunnen afgraven. Het is weliswaar onvermijdelijk dat die steeds weer aangroeit, maar het gaat om het evenwicht. Daarbij moet worden gelaveerd tussen een redelijke 'verjaringsstermijn' voor komende claims en onevenredige kosten om rechthebbenden te achterhalen of te bedienen. RV

SUBSIDIES LIRA FONDS

WAT IS LIRA? De Stichting Literaire Rechten Auteurs (LIRA) int en verdeelt de auteursrechtelijke vergoedingen die worden betaald door kabelexploitanten (voor de doorgifte van televisieprogramma's) en bibliotheken (voor het uitlenen van boeken en tijdschriften). Een deel van deze gelden wordt, ingevolge internationale afspraken en overheidsrichtlijnen ingehouden ten behoeve van sociale en culturele doeleinden.

WAT IS DE STICHTING LIRA FONDS? De Stichting LIRA Fonds beheert de gelden die bestemd zijn voor culturele doeleinden, en verdeelt deze in de vorm van subsidies voor activiteiten onder meer op het gebied van theater en literatuur. Zij wordt daartoe bijgestaan door een Adviescommissie bestaande uit vier externe deskundigen en twee LIRA-bestuursleden. De Adviescommissie vergadert een maal per kwartaal en brengt advies uit over de binnengekomen aanvragen aan het LIRA-bestuur.

WAT ZIJN DE DOELSTELLINGEN VAN HET LIRA FONDS? In het algemeen gesproken: het stimuleren van het tot stand komen en uitdragen van Nederlands literair en dramatisch werk in de breedste zin. Bijzondere aandacht gaat uit naar projecten die moeilijk binnen de voorwaarden van de bestaande overheidsfondsen zijn in te passen. Het belangrijkste criterium voor subsidiëring is kwaliteit.

WIE KUNNEN SUBSIDIE AANVRAGEN? In het algemeen kunnen alleen rechtspersonen (verenigingen en stichtingen) subsidie aanvragen, geen individuele personen. De subsidies zijn in de eerste plaats bestemd voor auteursvergoedingen (auteurshonoraria voor schrijfpoddrachten, (toneel-)vertalingen, literaire manifestaties e.d.) ten behoeve van incidentele projecten en vormen een bijdrage aan het tekort op de begroting. Subsidies worden verleend in de vorm van een garantiesubsidie, waarop eventueel een voorschot mogelijk is.

HOE SUBSIDIE AAN TE VRAGEN? Aanvragen dienen uiterlijk 3 weken voor de vergaderingen van de Adviescommissie in achtvoud te worden ingediend bij het bureau van de Stichting LIRA Fonds en voorzien te zijn van een duidelijke begroting. Na de vergadering van 5 september 2002 vindt de eerstvolgende vergadering van de Adviescommissie plaats op 6 december 2002.

Nadere inlichtingen: Bureau LIRA Fonds, telefoon 023 799 7806 of mail naar lira@cedar.nl

VERTAALTIJDSCHRIFT *FILTER* VERNIEUWD

Het tijdschrift *Filter* bestaat ruim acht jaar. Het heeft zich in de loop van die jaren ontwikkeld van een publicatie die in eerste instantie was bedoeld voor mensen die zich op wetenschappelijk vlak met vertalen bezighouden – de vertaalwetenschappers aan de verschillende universiteiten – tot een blad dat zich richt tot een veel bredere doelgroep. Iedereen die zelf vertaalt, belangstelling heeft voor vertalen, vertaalopvattingen, vertaalproblemen of geïnteresseerd is in de sociale aspecten van het literaire vertaalbedrijf, kon er de laatste jaren interessante artikelen in vin-

den, vaak in een boeiende, toegankelijke stijl geschreven. Ook kwamen geleidelijk aan steeds meer vertalers zelf aan het woord, over hun eigen werk of dat van anderen. Kortom, het blad groeide geleidelijk aan uit tot een volwassen publicatie, maar het bleef het aanzien houden van een aardig clubblad. De overgang naar een andere uitgever leek het juiste moment om ook het uiterlijk van het blad aan te passen aan de bredere inhoud en er een echt tijdschrift van te maken. Het eerste nummer van het vernieuwde *Filter* werd op 8 april j.l. in de Utrechtse universiteit met enige

feestelijkheid aangeboden aan Aad Nuis, de vroegere staatssecretaris van Cultuur die de letteren altijd een goed hart heeft toegedragen. Het LIRA Fonds heeft een substantiële financiële bijdrage geleverd aan *Filter* in de nieuwe vormgeving. Het eerste dat opvalt is dat het blad van een 'tijdschrift voor 'vertalen & vertaalwetenschap' een 'tijdschrift over vertalen' is geworden, volgens de nieuwe ondertitel. En dat strookt met de ontwikkeling die in de loop der jaren in het blad heeft plaatsgevonden. Dit eerste nieuwe nummer bevat onder meer een artikel van Matthijs Bakker, *De ver-*

taler als butler, waarin hij de vertaalopvattingen van Kristien Hemmerrechts onder de loep neemt. Hemmerrechts vindt dat de vertaler zich moet conformeren aan het bestaande Nederlands, het zogenaamde 'gladstrijken' van de oorspronkelijke tekst, terwijl Bakker een lans breekt voor inventiever vertalen, inclusief de hobbels en kuilen die in de oorspronkelijke tekst te vinden zijn.

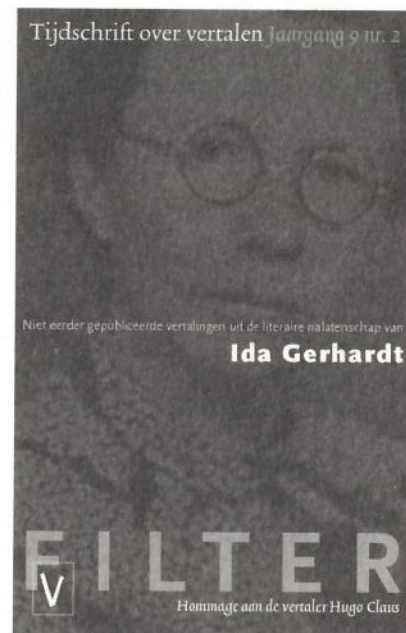
Verder een aantal bijdragen van vertalers (o.m. Barber van de Pol en Jan Pieter van der Sterre) over vertalingen uit het jaar 2001 die zij het meest interessant vonden of in elk geval graag nog van commentaar willen voorzien. En Hans van Pinxteren pareert in *Mag je als vertaler bijsturen* de kritiek – die zoals hij zegt 'als een visgraat in mijn keel is blijven steken' – dat hij in zijn vertaling van Balzacs *La cousine Bette* veel te vrij te werk is gegaan en dat de lezer niet Balzac, maar Hans van Pinxteren leest. Ook is er een door-

timmerd stuk van Ilse Logie over cultuurgebonden citaten in het werk van Manuel Puig, met name citaten die aan de Argentijnse tangocultuur zijn ontleend en zich uiterst moeilijk laten omzetten in een taal die deze cultuur niet kent.

Het is kortom een boeiend en heel leesbaar nummer geworden dat veel belooft voor de toekomst van het vernieuwde *Filter*. Terwijl ik dit schrijf, valt het tweede nummer overigens al op de mat en zie ik in de gauwigheid dat het een hommage is aan de vertaler Hugo Claus en dat het een onbekende vertaling uit de literaire nalatenschap van Ida Gerhardt bevat. Plus, voor de computerfreaks onder ons, een artikel over het vertaalprogramma Tovertaal, dat door Martin de Haan werd uitgeprobeerd

Filter wordt uitgegeven door Uitgeverij Vantilt, Dommer van Poldersveldtweg 14, 6521 ND Nijmegen. Een jaarabonnement kost 27 euro.

NVM

AGENDA

GOUDEN STROP 2002

– Dit jaar organiseert het Genootschap van Nederlandstalige Misdaadauteurs (GNM) voor de 15e keer de Gouden Strop, de jaarlijkse prijs voor het beste Nederlandstalige spannende boek. Deze prijs die wordt gesteund door de Stichting LIRA, groeit nog ieder jaar in aanzien. Door de financiële steun van de Stichting LIRA kan de volledige organisatie van de prijs worden bekostigd: de kosten van de jury, de zaalhuur en de inspanningen voor publiciteit en aandacht in de media. Vorig jaar werd de uitreiking van de Gouden Strop onderdeel van het KRO Detective Festival. De KRO stelde ook het prijzengeld voor de winnaar ter beschikking (vorig jaar

NLG 25.000,-). Daardoor werd de Gouden Strop toegankelijk voor een veel groter publiek en werd uiteindelijk ook aanzienlijk meer publiciteit gegenereerd.

Deze succesvolle samenwerking wordt dit jaar niet alleen voortgezet, maar ook verder uitgebouwd. De KRO stelt het prijzengeld ter beschikking (dit jaar 11.500 euro) en de Stichting LIRA heeft de financiële steun verhoogd tot 29.500 euro, mede om auteurs een vergoeding te kunnen bieden voor hun inspanningen en presentaties.

Bovendien gaat het hele KRO Detective Festival, inclusief de uitreiking van de Gouden Strop, dit jaar samen met de Schrijvers en Boekendagen die op 16 en 17 november worden gehouden in de Beurs van Berlage in

Amsterdam. De uitreiking van de prijs vindt plaats om 17.00 uur in de grote zaal van de Beurs en vormt daarmee de feestelijke afsluiting van het hele evenement.

De nominatiebijeenkomst wordt gehouden op 17 september in De Burcht (beter bekend als het Vakbondsmuseum), Henri Polaklaan 9 te Amsterdam. Daar zal de jury, bestaande uit Fons de Poel (KRO, voorzitter), Ineke van den Bergen (Knack), Peter Kuijt (GPD), Martin Lagestee (Lagestee Films) en Sander Steggink (BCN), bekendmaken welke vijf titel voor de prijs worden genomineerd. De jury zal daarvoor flink aan het werk moeten, omdat dit jaar een record van 55 titels is ingezonden voor de Gouden Strop. cdt

LITERAIRE VERTAALDAGEN

- De door LIRA ondersteunde vierde Literaire Vertaaldagen zullen plaatsvinden op vrijdag 13 en zaterdag 14 december 2002 in Nijmegen. Onderwerp van de eerste dag is ‘Tekst zoekt vertaler, vertaler zoekt tekst’, waarbij vanuit verschillende invalshoeken zal worden ingegaan op de vraag hoe een tekst bij een vertaler of een vertaler bij een tekst terecht komt. Op de tweede dag worden er tien vertaalworkshops gehouden, met naast de gebruikelijke talen (Frans/Duits/Engels/Italiaans/Spaans-Nederlands en Nederlands-Frans/Duits/Engels) speciale workshops Chinees-Nederlands en toneel vertalen. Het aanmeldingsformulier zal begin september te vinden zijn op de

websites van het Fonds voor de Letteren, het Nederlands Literair Productie- en Vertalingenfonds en het Steunpunt Literair Vertalen. Leden van de Werkgroep Vertalers van de vSenv en vertalers uit het adressenbestand van het Nederlands Literair Productie- en Vertalingenfonds ontvangen automatisch een aanmeldingsformulier. Vlaamse belangstellenden kunnen zich bovendien wenden tot het Vlaams Fonds voor de Letteren. RV

6E CONFERENTIE VAN MAASTRICHT

- Van vrijdagavond 29 november tot en met zaterdagavond 30 november 2002 wordt in Maastricht de door LIRA en haar Belgische zusterorganisatie SABAM ondersteunde

6e Conferentie van Maastricht voor scenario- en toneel-schrijvers gehouden. Het thema luidt kort samengevat: *Het boek was beter!* Het gaat over de omzetting van boeken in audiovisuele en toneel-producties. Dus van boek naar tv-series, films, toneelstukken, besproken door schrijvers, regisseurs en producenten. Conferentievoorzitter is Berend Boudewijn.

KH

LIRA FONDS-AANVRAGEN

- Na de vergadering van 5 september 2002 vergadert de LIRA-Fonds-Adviescommissie pas weer op 6 december. Aanvragen dienen uiterlijk drie weken tevoren ten kantore van LIRA te zijn ontvangen, in achtvoud, met een duidelijke begroting.

BERICHTEN

LEENRECHT UIT GROOT-BRITTANNIË

- Schrijvers wier boeken in het Engels zijn vertaald en in Groot-Brittannië door de openbare bibliotheken worden uitgeleend, kunnen zich via LIRA bij de Britse organisatie PLR (Public Lending Right) inschrijven. Erfgenamen van schrijvers kunnen dat als gevolg van de Engelse regels helaas niet. Alleen boeken die u bij PLR heeft geregistreerd, komen in aanmerking voor een vergoeding. De jaarlijkse einddatum voor aanvragen is 30 juni.

MECHANISCHE REPRODUCTIE-RECHTEN

- Omroeporganisaties leggen auteursrechtelijk beschermde werken vast op beeld- en geluidsdragers. Zij doen dit niet alleen ten

behoeven van hun uitzendingen. In toenemende mate verschijnen omroepproducties in de vorm van video-en audiobanden alsook dvd's op de consumentenmarkt.

Indien uw werk mechanisch is vastgelegd en deze vastlegging door de detailhandel wordt verkocht, kunt u daar vaak een vergoeding voor krijgen. Met name vertalers van tekenfilmseries die hun vertalingen maken ten behoeve van na-synchronisaties, zien hun werk veelvuldig “in de winkels liggen”. Een vergoeding kan alleen worden geïncasseerd, indien u de vastleggingsrechten op uw werk niet heeft afgestaan en u zich ook voor dit zogenoemde mechanisch reproductierecht via een aansluitingscontract bij LIRA heeft aangesloten.

KABELRECHTEN BUITENLAND

- Kabelgelden voor uitgezonden werken op radio en tv van onze aangeslotenen in het buitenland kunnen via onze zusterorganisaties worden geïnd. Met de volgende landen hebben wij een wederkerigheidscontract:
  - België / Brazilië / Polen / Duitsland / Portugal / Frankrijk / Spanje / Groot-Brittannië / Zwitserland / Israël

Onze Duitse zusterorganisatie keert alleen kabelgelden uit voor uitgegeven werken, dus voor boeken. LIRA zelf keert kabelgelden uit voor uitzendingen van televisieseries, -films, hoorspelen en overig literair- en literair-dramatisch werk, zoals gedichten, essays, columns en hoorspelen. Wij verzoeken u vriendelijk, indien uw werk in bovenstaande landen is uitgezonden, LIRA daarvan op de hoogte te stellen.

Meer informatie over mechanische rechten en kabelrechten buitenland kunt u krijgen bij Chantal van Sluis: telefoon: (023) 799 70 21; e-mail: chantal.van.sluis@cedar.nl
Op datzelfde adres kunt u terecht voor aansluitcontracten.

WOUTERTJE PIETERSE PRIJS

- In het vorige bulletin werd melding gemaakt van het boekje “Aangaande het wouterschap”, uitgegeven

ter gelegenheid van het derde lustrum van de door LIRA ondersteunde Woutertje Pieterse Prijs. De eerste 25 personen die ons een e-mail met onderwerp “boekje Woutertje Pieterse Prijs”, krijgen dit boekje thuisgestuurd.

Tevens hebben wij nog enkele exemplaren van “Sans Rancune” van Wim T. Schippers en “Televisiedrama: podium voor identiteit” van Sonja de Leeuw in voorraad. Geïnteresseerden sturen snel een e-mail aan LIRA! Op is op. CVS

WAAR DENKEN WE OVER?

Het bestuur van LIRA denkt over

- de vraag of LIRA een bijdrage zal leveren aan individueel te administreren pensioenen voor zelfstandig werkzame schrijvers en vertalers via het beroepspensioenfonds Stichting Aena, in navolging van wat Buma via haar Sociaal Fonds doet voor componisten en tekstdichters

- de manier waarop de samenwerking tussen de beroepsvereniging en de auteursrechtorganisatie, respectievelijk de Vereniging van Schrijvers en Vertalers (vsenv) en de Stichting LIRA, in het belang van Nederlandse auteurs ook verder juridisch vorm gegeven zou kunnen worden
- een aanpassing van LIRA's statuten, al was het alleen maar om de daarin voorkomende bedragen in gulden te vervangen door bedragen in euro
- een manier om het Contractenbureau dat zich in zijn werkzaamheden voorlopig nog even beperkt tot scenarioschrijvers en hun contracten, in alle denkbare soorten onderhandelingen nog beter van nut te laten zijn, zowel als de schrijfpdracht aan één auteur wordt gegeven als wanneer het om een opdracht gaat die aan meer dan één auteur wordt verstrekt, zoals bij scenario's voor bijvoorbeeld tv-series nog wel eens het geval is

PERSONALIA

- Kees Holierhoek, voorzitter van de Stichting LIRA, tijdelijk tevens voorzitter van de Vereniging van Schrijvers en Vertalers (vsenv), kreeg op vrijdag 26 april 2002 in het gemeentehuis van Leiderdorp de versierselelen opgespeld die behoorden bij zijn benoeming tot Ridder in de Orde van Oranje-Nassau vanwege zijn verdiensten op het terrein van de behartiging van de belangen van Nederlandse schrijvers en vertalers. De voordracht was gedaan door de Minister van OCW, de benoeming door de Koningin, de uitreiking vond plaats door de Burgemeester van Leiderdorp.

LEENRECHTVERDELING IN VOGELVLUCHT

WETTELIJKE GRONDSLAG

Openbare bibliotheken in Nederland zijn op grond van de Auteurswet een billijke vergoeding verschuldigd aan rechthebbenden voor de wettelijk toegestane uitleen van auteursrechtelijk beschermde werken, zoals boeken, tijdschriften, bladmuziek, muziek-cd's, video's etc.. Wetenschappelijke en schoolbibliotheken zijn van deze betalingsverplichting uitgezonderd. Ook geldt de betalingsverplichting niet voor het raadplegen van werken in de bibliotheek, zoals het inkijken van een encyclopedie of woordenboek of het lezen van een krant of tijdschrift.

ONDERHANDELINGEN OVER DE HOOGTE VAN DE BILLIJKE VERGOEDING

Hoeveel geld bibliotheken voor hun uitleningen moeten betalen, wordt bepaald in onderhandelingen tussen betalingsplichtige bibliotheken en tot incasso gerechtigde rechthebbenden, zoals schrijvers, vertalers, tekenaars, fotografen, uitgevers en anderen. Die onderhandelingen vinden plaats in de bij wet in het leven geroepen Stichting Onderhandelingen Leenvergoedingen, afgekort stOL. Ze staan onder leiding van een onafhankelijke voorzitter die, als partijen het niet eens worden, een beslissende stem heeft.

STICHTING LEENRECHT ALS INCASSO-ORGANISATIE

De verschuldigde bedragen worden bij de bibliotheken geïncasseerd door de Stichting Leenrecht die daartoe door de minister van Justitie is aangewezen. De Stichting

Leenrecht heeft ook de eindverantwoordelijkheid voor de verdeling.

STICHTING LIRA ALS VERDEEL-ORGANISATIES

In opdracht van de Stichting Leenrecht verdeelt de Stichting LIRA jaarlijks de leenrechtgelden die bestemd zijn voor schrijvers en vertalers. Andere stichtingen doen dat voor andere groepen van leenrechthebbers, zoals makers van visuele werken, makers van bladmuziek, en uitgevers. Alle organisaties nemen daartoe diensten af van CEDAR, een dochteronderneming van de Vereniging BUMA.

DRIE FACTOREN DIE DE LEENRECHTVERGOEDING BEPALEN

De berekening van de hoogte van de leenrechtvergoeding bij geschriften vindt plaats op grond van drie factoren:

- het aantal keren dat een geschrift is uitgeleend,
- de vraag of de leenrechthebber als enige aanspraak kan maken op de vergoeding per uitlening of dat er meer rechthebbenden zijn
- en hoe hoog de consumentenprijs van het boek was bij eerste verschijnen.

VIA STEEKPROEF: AANTAL KEREN DAT EEN BOEK IS UITGELEEND

Om vast te kunnen stellen hoe vaak titels van een schrijvers of vertaler zijn uitgeleend, wordt er jaarlijks een representatieve steekproef bij regionaal gespreide Nederlandse openbare bibliotheken gehouden met een omvang van tussen de

30% en 50% van het totaal aantal uitleningen. Uitsluitend aan schrijvers en vertalers wier werk blijkens de steekproefgegevens is uitgeleend, wordt een leenrechtvergoeding uitbetaald.

Uit de steekproef wordt in de regel duidelijk welke titels er in een bepaald jaar zijn uitgeleend, hoe vaak de betreffende titel is uitgeleend, en wie daarvan de schrijver en vertaler zijn.

AANTAL LEENRECHTHEBBENDEN OP EEN TITEL

Voor de vaststelling van de hoogte van de leenrechtvergoeding is het aantal schrijvers en vertalers dat aanspraak kan maken op een leenrechtvergoeding per uitgeleende titel van belang. Eén rechthebbende ontvangt een hogere leenrechtvergoeding dan wanneer er twee of drie of vier zouden zijn.

In het geval van een oorspronkelijk Nederlands- of Friestalig boek zal er binnen de kring van auteurs veelal van één rechthebbende sprake zijn: de schrijver van het oorspronkelijke werk.

Bij een vertaald werk voegt zich bij de buitenlandse auteur van het oorspronkelijke werk al gauw een Nederlandse vertaler. In die situatie zijn er twee rechthebbenden op de leenrechtvergoeding.

Soms hebben we te maken met een verzamelwerk, zoals een bloemlezing. In dat geval kan het aantal rechthebbende auteurs oplopen tot vele tientallen, zelfs honderden, en dat nog naast de figuur van de verzamelaar die de bloemlezing bij elkaar gesprokkeld heeft.

Bij de berekening van de hoogte van leenrechtvergoeding wordt mede gelet op de consumentenprijs van het boek bij eerste verschijnen. Latere prijswijzigingen, dus na vaststelling van de prijs bij eerste aanbidding, worden alleen in de berekening meegenomen, zodra zij vergezeld gaan van een ander ISB-nummer. Dat zal het geval zijn bij een herdruk in gewijzigde vorm, als bijvoorbeeld van een gebonden boek een pocket-editie verschijnt. Het jaarlijks bijhouden van alle prijswijzigingen zou administratief zo omvangrijk zijn dat de kosten beduidend zouden stijgen, meestal zonder veel effect voor de individuele auteur.

Gegevens over prijzen en prijswijzigingen worden gehaald uit onafhankelijke bronnen en zijn in beginsel niet afkomstig van de rechthebbenden zelf, dit om de integriteit van de gegevens te waarborgen. Wel kan een individuele rechthebbende een door hem in de controle-specificatie geconstateerde vergissing in de prijs bij eerste aanbidding of bij eerste aanbidding na gewijzigd ISB-nummer aan het LIRA-bureau melden. Het LIRA-bureau zal dan in een onafhankelijke bron nagaan of de prijs correct is opgenomen. Bij verschil van mening over de prijs geldt de prijs in Brinkmans Cumulatieve Catalogus als beslissend.

Zijn er ten aanzien van een titel geen gegevens over de prijs voorhanden, dan wordt uitgegaan van een forfaitair bepaalde gemiddelde prijs, vaak voor het gemak afgerond.

Dat niet alleen het aantal uitleningen, maar ook de verkoopprijs een rol speelt bij het berekenen van de hoogte van de leenrechtvergoeding, vindt zijn grond in het feit dat de leenmarkt gezien kan worden als concurrerend met de koopmarkt, en dat de auteur van een duur boek bij uitleen van dat boek staande kan houden dat hij juist door die concurrerende markten een hogere schade ondervindt dan de auteur van een goedkoop boek.

CONTROLE-SPECIFICATIE

Ter controle op de juistheid van de verkregen steekproefgegevens en om aanvullende gegevens te verkrijgen die anderszins voor een correcte uitbetaling noodzakelijk zijn, stuurt de verdelingsorganisatie LIRA jaarlijks de gegevens van in de steekproef aangetroffen titels aan rechthebbenden toe. Dat gebeurt in de vorm van een controle-specificatie.

Rechthebbenden wordt gevraagd om de juistheid van die gegevens te controleren. Meer in het bijzonder gaat het daarbij om de vraag of er geen leenrechtgebende schrijvers en vertalers op een titel vergeten zijn. En of de genoemde rechthebbenden ook daadwerkelijk de schrijver of vertaler zijn en niet in een andere hoedanigheid als fotograaf, illustrator, grafisch ontwerper of uitgever bij de uitgave zijn betrokken. Tenslotte: of de namen, adressen en de nummers van giro- en bankrekening van de schrijver en vertaler correct staan vermeld, indien ze staan vermeld. Anders graag opgave.

Na verwerking van de binnengekomen op- en aanmerkingen en aanvullende gegevens berekent de Stichting LIRA de hoogte van de leenrechtvergoedingen aan de hand van het aantal keren dat een titel binnen de steekproef is uitgeleend, het auteursrechtelijke aandeel dat de specifieke leenrechtgebende volgens de van kracht zijnde verdelingsreglementen op deze titel heeft, en de consumentenprijs bij eerste verschijnen.

UITBETALINGS-SPECIFICATIE

De berekende leenrechtvergoedingen worden zoveel mogelijk uiterlijk in december van elk jaar uitbetaald. Deze uitbetaling gaat vergezeld van een uitbetalings-specificatie, ook wel definitieve specificatie genoemd. Dat is een overzicht van de uitgeleende titels, met daarop de namen van de leenrechtgebenden, het aantal keren dat een titel binnen de steekproef

is uitgeleend en de voor de hoogte van de leenrechtuitkering medebepalende consumentenprijs van het boek bij eerste verschijnen.

Zit er te weinig tijd tussen het verzenden van de controle-specificaties en het berekenen van de leenrechtvergoedingen om de opgestuurde aanvullingen en correcties te verwerken, dan worden de aangemelde correcties en aanvullingen alsnog meegenomen in de zogenoemde na-uitkering (na-repartitie) die in de regel uiterlijk een half jaar later plaats vindt.

Noch de controle-specificatie noch de uitbetalings-specificatie is bedoeld als een oeuvre-lijst. Om het door de Stichting Leenrecht beheerde computersysteem niet te belasten met voor het leenrecht overbodige informatie, wordt er niet gewerkt met oeuvre-lijsten, maar met lijsten waarop zoveel mogelijk alleen uitgeleende titels staan. Dat geeft auteurs soms het gevoel dat er titels zijn vergeten, maar meestal ontbreken er titels, doordat ze niet (of niet langer) worden uitgeleend,

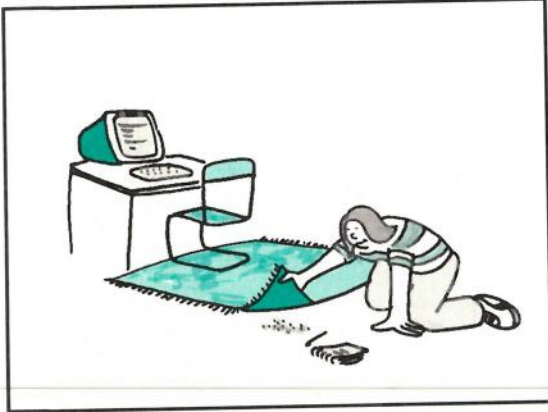
KLACHTENREGELING

Individuele klachten van leenrechtgebenden dienen, indien zij niet op bureau-niveau tot tevredenheid worden afgehandeld, binnen twee maanden na de repartitie waarop ze betrekking hebben, schriftelijk en gemotiveerd bij LIRA te worden ingediend, bij voorkeur gericht en geadresseerd aan de 'LIRA-klachtencommissie leenrecht'. Binnengekomen klachten worden aan deze commissie voorgelegd. De commissie adviseert het bestuur van LIRA over de afhandeling van de klacht en eventueel verder te nemen maatregelen. Het bestuur van LIRA neemt naar aanleiding van het uitgebrachte advies een besluit over de klacht. Tegen dit bestuursbesluit is volgens voorschrift van de Auteurswet beroep alleen mogelijk bij de gewone rechter in Den Haag.

KH

ADVIEZEN VAN HET BUREAU

GEZOCHT: gegevens van (erven van) leenrechthebbende vertalers

Nog altijd beschikt LIRA niet over alle gegevens van personen wier boeken in een bepaalde periode uitgeleend zijn door Nederlandse openbare bibliotheken en die uit hoofde daarvan aanspraak kunnen maken op leenrechtgelden. Bij LIRA is vaak wel de naam en de titel van het boek bekend, maar ontbreken het adres en het bankrekeningnummer. Vaak weten we ook wel dat een schrijver of vertaler is overleden, maar ontbreken gegevens over eventuele erfgenamen.

Uitvoering gevend aan haar brengplicht (altijd binnen grenzen van redelijkheid te interpreteren) doet LIRA langs vele wegen pogingen om ontbrekende adressen en rekeningnummers te achterhalen. We

schrijven uitgevers aan, we publiceren lijsten met namen, en we krijgen veel reacties en vaak ook reacties die ons verder helpen, maar desondanks ontbreken er nog veel gegevens die nodig zijn om tot daadwerkelijke uitbetaling over te kunnen gaan.

We blijven de medewerking van de lezers van dit LIRA Bulletin nodig hebben om vooral ongeorganiseerde auteurs, schrijvers en vertalers erop opmerkzaam te maken dat er een leenrecht bestaat en dat ze misschien uit hoofde van dat recht aanspraak kunnen maken op een leenrecht-uitkering. Dus zegt u het alstublieft voort, zeker als u in de lijst van gezochte schrijvers en vertalers bekenden tegenkomt.

Aardweg, Henricus P.
Algra, Jan
Anthierens, Johan
Aken, Andreas R. van
Akker, Ruud van den
Anderson, Loek
Andriessen, Gonne
Antwerpen, Peter van
Arnold, Boukeline
Arts, Stefan
Baan, H.M.J.
Baanstra, Dieneke
Badelt-Przybylla, Monica
Baker, Fred
Barnhoorn, W.H.
Beek, José W.
Beekman, Ben
Beekman, Julie
Beerepoot, Cees
Beeresteyn, Lodewijk van
Beers, A.C. van
Beijer, Dirk
Berck
Berckmans, Lut
Berg, Aart van den
Berg, Heleen van den
Berg, Irma van den
Bergen, J. van
Bernaerts, Yves
Berserik, Frank van
Bertens, Tijn
Biervliet, Lidia
Bijlsma, Frans
Bish, Daniël

Boelhouwer-Griffhorst, Truus
Boer, Anne-Wil
Boer, Leobertus E.M. de
Boeser, Janneke
Boets, Herman
Bogens, Anne
Borg, Ron ter
Borgesius-Wildschut, Lisbeth
Bos, Lidy
Bos, A
Bosch, Frans
Boschmans, Denise
Bouclon, René
Bouwhuys, P. ten
Brake, Elly te
Brinkman, Cornelia
Brink-Wessels, N. M.
Brisk, David
Broek, W. van den
Brouwer, A. de
Bruin, G.R. de
Bruin, Leni
Brunt, Nini
Bruurmijn, José
Bruyland, Katrien
Buisman, Ben G.
Buntinx, Jeanne
Burg, A. van der
Buys, Henk
By, Trudy de
Claerhout, Griet
Clark, Sydia
Cornelisz, Johan

Crijns, Jan
Cuyvers, Luc
Cybulski, Kazimierz
Daane, Jannie
Dallinga, Carla
Daling, Chr.
Damme, Paul van
Damon, Emma
Deerenberg, Sylvia
Delden, A.J. van
Delft, Frans van
Delmar, Andrea
Demarée, Rob
Deugd, Huug de
Dielemans, Wim
Dijk, Nel van
Dijk, P. van
Dijk, R. van
Dijkerman, Joost
Dijkshoorn, Pieter
Dijs, Carla
Dimmendaal-Scholte, Anneke
Dongen, Tess van
Dongen-Eykman, C. van
Donselaar, J.
Doorn, Hans van
Dorren, Lex
Drunen, Marion van
Dronkers, Jan
DubbelboerBeene
Dubbink, Marre
Duerings, Reinolt
Dufaux
Duin, Marga van

Dulfer-Klaassen, W.C.
Dury, Christine
Duyvesteyn, Paul
Eenhoorn, Cys van
Eenhoorn, B.J.
Eggen, Huub
Eijck, Silvie van
Endt, Ireen van der
Epema, S.J.
Everdingen, F.M.N. van
Eysden, Peter van
Ferwerda, Saskia
Feths, J.C.F.
Fick-LugtenWillemina A.
Flaton, Johan Martijn
Fransse, André
Geerts, Paul
Gerritsen, M.
Gier, Corrie de
Godschalk, T.R.
Gorter-Keijser, Jeannette E.
Graaff, Barend J.W. de
Griens, Annelies
Groeneweg, Bert
Groen-Verhoef, L.
Groot, Jan
Groot, Jan de
Groot-d'Ailly, A.E.
Grootenboer, Greta
Grosfeld, Frans
Haagsma, Hannie
Haakma Wagenaar, Harriët
Haaster, Ria van

Hamminga, Jan
Hanhart, J.J.A
Hartog, Antje
Hartong-de Roode, J.A.W.
Hartsema, Jan
Hasselt, J.C. van
Havander, Emma
Heemskerck, J.D.
Heemskerck, M.
Heersma, Yolanda
Hekkers, Marc
Hermans-de Roos, A.C.
Heuvel, Hetty van den
Heuvel, Jeanet van den
Heyvaert, Jan
Hidding, Johan
Hoeben, Stelly M.
Hodijk, W.M.
Hoekstra, Froukje
Hofstede, Jacqueline van der
Hoffstädt, Fen
Hollander, Arie N.J. den
Hollander, C.
Horst, Han van der
Hout, Willem H.M. van den
Huls, Bert
Ijzerman, Hermien
Jager, T de
Jagt, Kyra van der
Jansen, J.F.
Jansz, Maria
Joekes, Theo H.

- Jong, Akkie de
Jong, Marja de
Jong, Casper de
Jonker, Jan H.
Julianus, Inge
Karthus, Brigit
Kessens, Joop W.
Keuning, Karin
Kila, C.J.
King, Eva
Knol, Karolien
Koesen, Jan T.M.
Kokx, Mariëtte
Kool, Halbo C.
Kraan, Ria van der
Kray-Sijmsma, Cateau A.
Krielaart, T.
Krompen, Lisa
Kröner, Jack
Kröner, Kristin
Kuip, Constance
Ann van der
Kuipers, Nico
Kunnen, Myriam
Laer, Mieke van
Lahorne, David
Landré-Tollenaar, M.J.
Laufer, Manfred
Leeuwen, Geert van
Leerink, Hans
Lemmers, A.C.A.
Lennep, Gied van
Lens-Fasting, Emilie M.
Lodge, Richard W.
Lok, Wiesje
López, Esteban
Lubsen, Ineke
Luitwieler, Maaïke
Man, Benita de
- Mancius, W. van
Manger, Hermien
Martens, Claudine H.P.
Martin, Hans
Meenen, R. van
Meer, A.C. van der
Meerman, J.M.
Meester, Jan de
Meijer, Jan Marinus
Melchior, Johannes
Melis, Andreas van
Mellincamp, L.
Messelaar, Gerard
Mey, Joke van der
Michon, Marianne
Mil, Marijke van
Minier, Yolande
Mokum, J. van
Montagne-Andres,
Liesbeth
Montez, Juanita
Mossink-Jonkers,
Annemarie
Most, Adelheid van der
Nes-Uilkens,
Gerarda E. van
Nicolaas, Thomas
Nijkerk Pieters, Ingrid
Nolen, Conny
Noorbeek, André
Ohl, M.L.
Oldenburg Ermke,
Frans van Oldenburg
Ossenbruggen-Liefwaard,
Adrie E. van
Paul-Nieuwmeijer,
Simone
Peet, Dick B.
Peet, Maryancka van
- Peeters, Ger
Pelt, Bara van
Petersen, Paul P.
Pol, Pieter
Polderman-de Vries,
Carolien W.
Post, Erik van der
Priem, Joos
Reinders, Ellen
Reijen, Liesbeth van den
Reuser, J.D.M.
Rheenen-de Vos, G. van
Richel, Albertus J.
Rijman, J.
Robben, C.W.M.
Rooda, Helena
Rodenko, Paul
Roelofs, F.
Roest, Hans
Romer, Carol
Rooij, Jan de
Roos, Claudy de
Sant, F. van 't
Scheepstra, H.
Schilders, Margaret R.
Schipper, Henje
Schoten, Johan van
Schoots, R.
Schotman, Johan W.
Schröder, Johan A.
Schultink, Paul
Schuttevaër-Velthuys,
Nel
Selms, Beertje van
Sijmons, Anne J.
Sissons, Mia
Sleggh, Adrie
Souisa, Petra
Snoeren, Siebe
- Spijker, Leontien
Spoorenberg, A.L.
Staalman, J.W.
Stakenburg, Jeanette
Stalling, Vic
Stam, Henk
Steenbergen, Ben
Steyling, Willy
Stok, A.P.
Swart Herkenhoff, E.A.
Székely-Lulofs, M.H.
Tamara, Alexandra
Tennant-Groenewegen,
Mieke
Terweijden, J.C.
Thieme Knottnerus, J.
Thomson, J. Jac.
Tingo-Maria, José
Till, Hannie van
Tombe, L. de
Toorn, Sylvia van
Troelstra-Bokma-deBoer,
Sjoukje
Tschorn, Catharina
Tromp-Palmer, P.
Tuerah, Louis
Tupan, Arjan
Turnhout, Guillaume van
Utermark, Dorien
Urbanus-Harbrink
Numan, V.H.
Uyt den Bogaard, Dick L.
Vandenbrouhede, Gerda
Vandendriessche, Johan
Vandeweghe, Hilde
Veersema, J.H.A.
Ven, Anita C. van de
Vennema, Alice
Verhaegen, Marc
- Verheijen, Marian
Verhoofstad, Linda
Verhulst, Frank Cornelis
Vermeys, John M.
Vermeulen-Brauckman,
Sophia J.
Verschuur, H.P.
Verver, L.J.
Vervoort, Ton
Verwehingen Danval,
Edwina van
Vijver, Mike van der
Vink, Annechien
Visser, Daniël
Voogd, A.
Vorrink, J.W.
Vreeland, Myra
Vries, Jannes
Vries, Joke de
Vroom, Annelies de
Vuerhard-Berkhout,
A.E.C.
Wansum, Jetty van der
Wansum, I. van der
Wehman, Nel
Wetzels, Frans C.M.
Wiedijk, Helena
Wijngaard, Henk
Wijs, Joeska de
Wilde, Ada de
Windt, Maria van de
Wit, Jan de
Witsenburg, L.
Woltmeijer, Nieske
Zanten, Jenny van
Zeeuw, Justine de
Zwanenburg-van Spall,
C.P.
Zwartjes, Reinier

BESTUUR EN BUREAU VAN DE STICHTING LIRA

De Stichting LIRA beheert als auteursrechtorganisatie op collectieve wijze auteursrechten en auteursrechtelijke aanspraken van schrijvers en vertalers die door hen individueel niet, of slechts met de grootst denkbare moeite, te gelde kunnen worden gemaakt.

POSTADRES:
Stichting LIRA, Postbus 3060,
2130 KB Hoofddorp
BEZOEKADRES: Sirdusdreef 22-28,
2132 WT Hoofddorp
T: 023 799 7806
F: 023 799 7700
E: lira@cedar.nl
internet: www.cedar.nl
Bankrekeningnummers:
ABN: 54 64 92 665
Postbank: 50 01 51

BESTUUR STICHTING LIRA:
Kees Holierhoek, voorzitter
Willem Capteyn, vice-voorzitter
Nelleke van Maaren, secretaris
Rien Verhoef, penningmeester
Marjan Berk, lid
Nicolaas Matsier, lid

BUREAU STICHTING LIRA:
directeur
André Beemsterboer
accountmanager
Anne-Marie Sprokkreeff
secretariaat
Marquerite Boerlage
Sabina Stol
commercieel-administratief medewerkers
Maureen Arnhem
Marianne Bovet
Martin van Dam
Nancy den Dekker
Sebastiaan Goedschalk
Scott Rollins
Chantal van Sluis
Bart Schomaker
Odile van der Tweel
Majella Wiering
informatiebeheerder
Jeroen van den Bergh

COLOFON

Dit is een uitgave van de Stichting LIRA,
Postbus 3060
2130 KB Hoofddorp
T: 023 799 7806
F: 023 799 7700
E: lira@cedar.nl

redactie
Nelleke van Maaren
Anne-Marie Sprokkreeff
Kees Holierhoek (eindred.)
tekstbijdragen
Barbara van der Laan
Chantal van Sluis
Charles den Tex
Rien Verhoef
illustraties
Ram Katzir
ontwerp
Rutger Fuchs, Amsterdam
druk
Drukkerij Lecturis, Eindhoven
oplage
15.000 exemplaren